

איציק מאנגר¹⁹

שלושה שירי חומש

מיידיש: יעקב צ' מאיר

רחל הולכת אל הבאר לשאוב מים

רחל מביטה בראי וקולעת
צמה שחורה ארקה,
שומעת את אבא על המדרגות
בכוחות, שעול, חריקה.

רצה מיד אל החדר הצר:
"לאה! מהר! הוא בא!"
לאה קופצת והספרון
בכריכה הרכה מחבא.

פניה חורות ועצור המבט,
אדמות העינים מבכי.
"העינים שלך, את הורסת אותן,
להיום קראת כבר מספיק!"

את כד המים לוקחת רחל
ואל הבאר היא יוצאה.
הערב יורד, הוא שלו וכחל,
רק הבט ונחלצת דמעה.

19 איציק מאנגר (1901-1969) – מגדולי משוררי היידיש, יליד בוקובינה. נפטר בתל אביב.

הולֵכֶת. עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה הַמְחֻשֵּׁיךְ
אַרְנַבֶּת חוֹלֶפֶת בִּיעָף.
צָרִיץ – צָרְצוּרֹוּ שֶׁל צָרְצָר צָדִיק
עוֹלָה מִן הָעֵשֶׂב הָעֵב.

עָגִיל אֶחָד שֶׁל זֶהָב מְנַצֵּץ
בְּרוֹם הָרְקִיעַ הָרֹחֶק:
"לוֹ לְפָחוֹת חֲכוּ שָׁם שָׁנִים,
עִם שְׁנֵיהֶם הָיִיתִי צוֹחֵק".

חֲלִיל מְחַלֵּל בְּקֶרֶבֶת מְקוֹם:
טְרִילִי טְרִילִי טְרִילֵיָהּ –
רִיחוֹת בֵּין־עֲרֵבִים, נִיחוּחַ חֲצִיר,
רִיחַ שֶׁל שָׁה וְעֶגְלָה.

רָצָה. כָּבֵד עָרֵב, בְּחֻמֶּשׁ כְּתוּב:
הָאוֹרֶחַ – לֵיד הַבָּאֵר.
הִיא הִתְעַנְתָּה, הִתְחַתּוּל הִתְרַחֵץ,
רָצָה שְׁלֹא לְאַחֵר.

רָצָה וּמַעֲלִיָּהּ מֵאִיר
הָעָגִיל הָאֶחָד הַבוֹהֵק.
"לוֹ לְפָחוֹת חֲכוּ שָׁם שָׁנִים –
עִם שְׁנֵיהֶם הָיִיתִי צוֹחֵק".

יעקב אבינו פוגש את רחל

יעקב אבינו תועה, הוא מתש.
מחליק ויורד לו הערב.
היכן הבאר, אולי פה משמאל?
היא צריכה להיות כאן בערך.

הוא מוציא מהכיס חמש-כיס וקורא,
פה בדיוק, זה ברור, זה בטוח.
זה מה שכתוב, באמת, בחיי,
אז איפה היא? אין איש לכל רוח.

היא הולכת, היא רצה, זו היא, בת הדוד,
בידה מחזיקה את הכד,
היא יפה אף יותר ממה שכתוב
בחמש: אבן-חן, אזמרגד!

"ערב טוב, הגברת הכל-כף יפה,
מדמואזל, עלמת-חן,
אני לא מפה, רק הגעתי משם,
אסביר רגע, היתכן

שאת מכירה, כלומר, יש לי דודים,
פה בארץ, גיברת יפה,
חשבת, אולי את תכירי הדוד,
סליחה, קצת קשה השפה.

לכן לו קוראים, מבינה, והוא לא
איזה פראיר או מישוהו סתם,
כלם שם אצלנו בכפר הם אומרים
שהוא מיליונר מפרסם."

"הַתְּכַוֵּנֶת לִבְךָ, לִבְךָ הָאֶרֶץ,
 זֶה אָבֹא שְׁלִי, הֵרִי",
 "גִּבֹּרֶת, אִזּוּ טוֹב, אִם אֲנִי לְהַבִּין,
 אִזּוּ בְּטַח קוֹרְאִים לְךָ רִי"

"וְאַתָּה שְׂמֵךְ יִאֲשֶׁה, בֶּן דּוֹדָתִי?"
 לְחַיִּיָּה הַסְמִיקוּ קָלוֹת,
 וַיַּעֲקֹב חָשַׁב בְּלִבּוֹ שֵׁם בְּפָנִים:
 אִיזּוּ נִעְרַת פְּלָאוֹת.

הֵם הוֹשִׁיטוּ יָדִים זֶה אֶל זֶה
 וְרוּחַ עָרֵב קָרִירָה
 אַחֲזָה בְּשִׁנֵּיהֶם בְּסִבּוֹב מְהִיר
 רָגַע – חֲלָפָה עֲבָרָה.

דינה בת יעקב יוצאת לרנדון

דינה מושחת בליפסטיק
שפתיה, מפנה ומשם,
הן זוהרות כמו פרג אדם,
די, זה מספיק, זה משלם.

מודדת כובע של קיץ,
שמתאים לשמלה הקיצית.
חוטפת מבט בראי הקטן,
יוצאת ובידה השמשית.

שעון העיר מצלצל שמונה,
זאת אומרת, אין מה למהר.
רק לפסע קלות אל הרנדון,
עם הבחורים משכם.

"הו, שכם, עיר של יפי ודרור,
של מוזיקה, אור וולס,
לכל גן שלך יש לאשר סוד,
סוד שצופן אהבה".

נמאס לה לגמרי מבית אביה,
תפלות שם ללא הפסק,
מיום שאמא רחל מתה –
איש כבר איננו צוחק.

הצער תלוי על הבית כמו
עכביש גדול, קטלני,
מאז הלילות השמחים של שכם –
חולמת היא על הבנים.

"הו, שְׁכֶם, עִיר שֶׁל יָפִי וְדָרוֹר
שֶׁל מוֹזִיקָה, אֹר וּלֶס
לְכָל גֵּן שֶׁלָּהּ יֵשׁ לֹאֲשֹׁר סוּד
סוּד שְׁצוּפֵן אֶהְבֶּה".

הוא מְכַר וּמְקַר עֲבוּרָה, הַסוּד,
אֵיךְ תִּדְעֵה הִיא מֶה יִתְרַחֵשׁ,
הִיא יוֹדַעַת רַק זֹאת, שֶׁלִּבָּהּ מִשְׁתוֹקֵק
אֶל הַצְעִירִים מִשְׁכֶּם – –

אֹר שֶׁחֵר רֹאשׁוֹן מֵאִיר בְּשֶׁכֶם,
וּבְבֵית הַמְרוֹזָח כְּנוֹר,
מִיָּבֵב וְלֶס חֲדָשׁ שֶׁל יוֹהֵן שְׁטְרָאוּס:
"לְבִי, מִתְחַנֵּן אֲנִי, זָכֹר!"